

Reactie van het College op het Verslag RKC jaarstukken 2009

(2010/122409)

1. Inleiding

Zoals de laatste jaren gebruikelijk, heeft de Rekenkamercommissie (RKC) een rapportage opgesteld over het onderzoek dat zij heeft verricht naar de Jaarstukken 2009, bestaande uit jaarverslag en jaarrekening. Bij het opstellen van de rapportage heeft de RKC zich o.a. gebaseerd op het verslag dat de accountant heeft uitgebracht over de jaarrekening 2009, het zogenoemde pottenkijkers-onderzoek en op gesprekken met ambtenaren. Evenals de RKC beseft het college dat de financiële zorgen nog niet voorbij zijn, ondanks dat de financiën wel redelijk op orde zijn. De effecten van de verwachte rijksmaatregelen vormen daarbij de grootste bron van zorg.

De RKC heeft dit jaar haar onderzoek naar de jaarstukken een bescheiden omvang gegeven. Enerzijds uit praktische overwegingen: vanwege de raadswisseling was de commissie slechts bemenst met drie leden en bovendien vertrok de inhoudelijk secretaris. Anderzijds vanwege de verbeteringen in de gemeentelijke verslaglegging in de afgelopen jaren. Dat maakt volgens de RKC een volgende stap mogelijk (na de nadruk op transparantie en de methodiek van verslaglegging), namelijk het controleren of de jaarstukken zo zijn ingericht dat correcte en betekenisvolle verslaglegging mogelijk is. De rapportage over de jaarstukken 2009 ziet de RKC als een voorbeeld hoe de rapportage nieuwe stijl er uit zou kunnen zien.

Het college heeft waardering voor de met beperkte middelen gemaakte rapportage door de RKC en is verheugd over de gekozen nieuwe en beknopte opzet van de rapportage. Het college geeft in deze nota een reactie op de hoofdconclusies en de aanbevelingen.

2. Reactie op de conclusies

De RKC formuleert de kern van de conclusies en aanbevelingen als volgt:

- *De Rekenkamercommissie heeft in overleg met de accountant geconstateerd dat de jaarrekening een getrouw en rechtmatig beeld geeft van de financiële gang van zaken van de gemeente Haarlem in 2009.*
- *De Rekenkamercommissie heeft geconstateerd dat de gemeentelijke financiën redelijk op orde zijn en dat is een compliment waard gegeven de sombere situatie waarin Haarlem een aantal jaren geleden verkeerde. De vermogenspositie van de gemeente is zoals de accountant het formuleert, “fors toegenomen”. Toch zijn er wel een paar kanttekening te zetten. De commissie wijst op het gevaar van een eenzijdige benadering van de solvabiliteit als criterium voor een gezonde financiële positie en het gebrek aan de budgetdiscipline binnen de gemeente.*

Het college heeft met instemming kennisgenomen van het oordeel van de accountant en de RKC en onderstreept dat de gemeente sinds het invoeren van het oordeel van de accountant over zowel getrouwheid als rechtmatigheid elk jaar op beide onderdelen een positief oordeel heeft gekregen. Feitelijk gebeurde dit al een jaar vóór de verplichte invoering hiervan, waarmee Haarlem een van de koplopers was.

Het college deelt de conclusie dat de gemeentelijke financiën redelijk op orde zijn en is blij met het gegeven compliment. Desondanks zijn we er nog niet, zeker niet in het licht van de komende bezuinigingen en heroverwegingen op rijksniveau. Op de kanttekeningen van de RKC gaan we nader in bij de aanbevelingen over de financiële verantwoording.

3. Reactie op het advies

In haar rapportage geeft de Rekenkamercommissie de raad het volgende advies:

- *om conform het advies van de accountant de jaarrekening en jaarverslag als afsluiting van het boekjaar 2009 vast te stellen.*

- *de aanbevelingen van de commissie zoals samengevat aan het slot van de hoofdstukken 2 en 3 van het rapport en de reactie van het College op die aanbevelingen te bespreken in de commissie Bestuur;*
- *de aanbevelingen van de commissie over te nemen en bij deze aanbevelingen het College te vragen de overgenomen aanbevelingen op te nemen in het plan van aanpak en over de uitvoering verslag te doen in de Bestuursrapportages.*

Het college onderschrijft het advies van de RKC en neemt de aanbevelingen over, zoals verwoord in de volgende paragrafen. In de begroting en de jaarstukken zal over de opvolging ervan verslag worden gedaan.

4. Reactie op aanbevelingen over de financiële verantwoording

De RKC besteedt in hoofdstuk 2 van haar rapportage aandacht aan de financiële verantwoording zoals die in de jaarstukken is opgenomen en doet zes aanbevelingen. In deze paragraaf geeft het college per aanbeveling zijn reactie.

Aanbeveling RKC: in aansluiting op de constatering van de accountant maatregelen te nemen tot verbetering van de controle werkzaamheden en het zelfcontrolerend vermogen binnen het gemeentelijk apparaat voor de jaarrekening 2010.

Reactie college: het college onderschrijft deze aanbeveling en is inmiddels al gestart met zogenoemde maandelijkse afsluitingen, die de organisatie als het ware dwingen om tijdig te zorgen voor voldoende interne controle. Bovendien leidt dit tot een spreiding van werkzaamheden over het jaar, waardoor de tijdsdruk minder komt te liggen aan het einde van het traject.

Aanbeveling RKC: op korte termijn een analyse van het geconstateerde gebrek aan budgetdiscipline uit te brengen. Op basis van deze analyse kunnen maatregelen tot een betere budgettering en beheer van budgetten worden genomen. De commissie meent dat deze analyse en maatregelen hoog op de lijst van gemeentelijke prioriteiten zouden moeten komen; dit ter bevordering van de stabiliteit in de gemeentelijke financiële situatie.

Reactie college: deze analyse is al gemaakt en wordt ook gedeeld door de accountant. Op pagina 10 van het verslag van bevindingen rapporteert de accountant dat duidelijke richtlijnen zijn vastgelegd voor het budgetbeheer en het rekeningtraject. Het gaat om de wijze waarop met deze regels wordt omgegaan (rollen en gedrag). Om een pro-actief gedrag te bevorderen worden er trainingen en cursussen gegeven op het gebied van planning & control (P&C) en het Besluit Begroting en Verantwoording, wordt er verdere invulling gegeven aan P&C-gesprekken tussen directie en de hoofdafdelingsmanagers en wordt een gemeentebreed project voorbereid in het kader van anders werken, waarbij houding en gedrag de peilers zijn van de Haarlemse Ambtenaar Nieuwe Stijl (HANS)

Aanbeveling RKC: over het thema solvabiliteit een meer expliciete strategie te ontwikkelen. Die strategie dient op meer onderwerpen betrekking te hebben dan alleen het strikte criterium van de solvabiliteit. Er zullen verschillende inspanningen moeten worden verricht om het totaal van de rentelasten naar beneden te brengen; verder moet worden gelet op het effect (voor de gemeente) van het overdragen van leningen en bezit aan verzelfstandigde instanties.

Reactie college: in 2009 heeft het college de raad een opinienota voorgelegd over de solvabiliteit van de gemeente en de mogelijkheden om die te verbeteren. Inmiddels is in de bezuinigingsvoorstellen van het coalitieakkoord het instellen van een investeringsplafond opgenomen en een nota over activabeleid is in voorbereiding. Het college zal op basis hiervan de strategie voor het verbeteren van de solvabiliteit nader uitwerken. Daarbij betreft het college ook de door de RKC gemaakte opmerkingen.

Aanbeveling RKC: de onzekerheid tot een bedrag van meer dan € 5,2 miljoen over het GSB beleid bij de risicoanalyse te betrekken.

Reactie college: indien bij het samenstellen van de begroting 2011 nog geen duidelijkheid bestaat over de afrekening met het rijk van de GSB-gelden, dan zal dit onderwerp worden betrokken bij het opstellen van de risicoparagraaf van die begroting.

Aanbeveling RKC: een beknopte schriftelijke rapportage over de nieuwe gemeentelijke organisatie te leveren, waarin wordt ingegaan op eerder geconstateerde knelpunten met betrekking tot de interne controle, de budgettering, tegengaan van ziekteverzuim en de relaties met externe (verbonden) partijen van de gemeente.

Reactie college: deze aanbeveling wil het college opvolgen door in de paragraaf bedrijfsvoering respectievelijk verbonden partijen van de begroting 2011 expliciet aandacht te besteden aan de genoemde onderwerpen en hoe de gewenste verbeteringen kunnen worden bereikt.

Aanbeveling RKC: de bedrijfsvoering bij de Veiligheidsregio Kennemerland aan een verscherpt toezicht te onderwerpen, vooral ook omdat in een aan de gemeente verbonden partij (gemeenschappelijke regeling) uitgaven zijn gedaan die niet begroot waren en waar geen machtiging van de gemeente voor is afgegeven.

Reactie college: op basis van de zeer teleurstellende uitkomst van de jaarrekening 2009 van de VRK en de kritische bevindingen van de accountant over de VRK is het toezicht vanuit Haarlem (en andere deelnemende gemeenten) verder verscherpt. Daartoe is onder andere twee dagen per week een controller van de afdeling Concerncontrol van Haarlem beschikbaar voor de VRK. Enerzijds vanuit een toezicht houdende rol, anderzijds om de VRK te helpen zijn planning & control op orde te krijgen en weer 'in control' te komen. Verder dient de VRK een plan van aanpak te maken voor de noodzakelijke verbeteringen en verwacht het college van het management van de VRK een duidelijk commitment om de financiën en de bedrijfsvoering op orde te krijgen. De komende jaren mag er geen sprake meer zijn van overschrijdingen van de begroting van de VRK. Tenslotte wil het college dat nagegaan wordt hoe het kan dat de accountant van de VRK een goedkeurende verklaring over 2008 heeft afgegeven, ondanks een overschrijding van de begroting van € 1,2 miljoen.

5. Reactie op aanbevelingen over de programma's

De RKC trekt in haar rapportage zes conclusies over de programma's en doet (mede op basis daarvan) vijf aanbevelingen. In deze paragraaf geeft het college per aanbeveling zijn reactie.

Aanbeveling RKC: doelen en prestatie-indicatoren zodanig concreter te formuleren dat die de mate van succes meten.

Reactie college: bij het opstellen van de begroting 2011 wordt extra aandacht besteed aan het verder verbeteren van de prestatie- en effectindicatoren. Dit gebeurt enerzijds omdat sommige van de huidige indicatoren niet adequaat zijn en anderzijds vanwege het nieuwe coalitieakkoord.

Aanbeveling RKC: een betere afstemming te hebben tussen de inhoudelijk betrokken ambtenaren en de opstellers van de programmabegroting.

Reactie college: voor het samenstellen van de begroting (en ook voor het jaarverslag) wordt gewerkt met zogenoemde programmacoördinatoren. Zij coördineren onder leiding van een van de directieleden de ambtelijke inzet van vakafdelingen voor de begrotingsamenstelling en stemmen af met alle

betrokkenen. In de praktijk werkt dit goed; het door de RKC vermelde voorval beschouwt het college als een incident.

Aanbeveling RKC: geen succes te melden als daar geen reden voor is.

Reactie college: het is geenszins de bedoeling om successen te melden die er niet zijn. Wel blijkt er soms een verschil van interpretatie mogelijk te zijn: is het glas half vol of half leeg. Dit hangt ook af van de verwachtingen die er vooraf zijn: wordt iets vooraf als moeilijk haalbaar beschouwd en het blijkt het toch voor driekwart te zijn gelukt, dan wordt dit in de presentatie soms als succesvol gerapporteerd.

Aanbeveling RKC: in de volgende programmabegroting aan te geven hoe extra geïnvesteerd wordt om de doelen, streefaantallen en indicatoren te halen die in 2009 niet of onvoldoende zijn gerealiseerd.

Reactie college: in de begroting 2011 worden de streefwaarden van de doelen, aantallen en indicatoren opnieuw vastgesteld. Het doel is om de waarden op een gewenst en realiseerbaar niveau voor dat jaar vast te stellen. Indien daarbij sprake is van extra inzet, dan zal dit worden toegelicht.

Aanbeveling RKC: bij de verslaglegging een toelichting op te nemen over of en wanneer het doel wel zal worden behaald.

Reactie college: op basis van eerdere aanbevelingen van de RKC wordt bij het opstellen van de programmateksten juist extra aandacht besteed aan de motivatie waarom sommige doelen en prestaties niet zijn gerealiseerd én wanneer deze wel worden gerealiseerd.